

Challenges of the banking system during the HAFA embargo

Abstract

Economic sanctions are a planned action by one or more governments to exert pressure on a target country by restricting economic relations for various political purposes. Banking sanctions are among the challenges faced by commercial and specialized banks. Given the intensification of comprehensive economic sanctions against the Islamic Republic of Iran, this article aims to answer the question of what challenges the country's monetary and This article employs a descriptive-analytical method and is based on library research. The findings indicate that at least eleven impacts of the sanctions include: the freezing of financial accounts and blocking of the Central Bank's foreign currency guarantees, increased risks to bank resources, impact on the foreign exchange reserve account, increased claims resulting from the default of opened letters of credit, increased credit risk and reduced international trust and credibility of banks, increased financing costs, increased prices of capital goods, reduced profitability of listed companies on the stock exchange, increased costs and time of transactions and dealings, increased investment risk in the country for foreign investors, and the cessation of foreign currency resources and lack of cash flow to companies.

Keywords: sanctions, bank, economy, Iran

چالشهای سیستم بانکی در دوران تحریم ها

حسین زمانی میقان^۱ - محمد امین نقشبند^۲ - حمید صالحی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۷

چکیده

تحریم اقتصادی اقدام برنامه ریزی شده یک یا چند دولت از طریق محدود کردن مناسبات اقتصادی برای اعمال فشار بر کشور هدف با مقاصد مختلف سیاسی است و تحریم های بانکی از جمله چالش های بانک های تجاری و تخصصی می باشد حال در شرایطی که تحریم های اقتصادی همه جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران شدت گرفته است مقاله حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که چالش های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور در زمان وضع تحریم ها چیست؟ مقاله به روش توصیفی-تحلیلی و با اسناد مکتوبخانه ای گردآوری شده است و یافته ها نشان می دهد که دست کم یازده

^۱ کارشناس ارشد اقتصاد اسلامی دانشگاه مفید قم، قم، ایران

^۲ دانشجوی ارشد علوم سیاسی، مطالعات منطقه ای، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

^۳ دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه عالمه طباطبایی، تهران، ایران

تأثیر تحریم عبارتند از: بلوکه شدن حساب‌های مالی و مسدود کردن تضمین‌های ارزی بانک مرکزی، افزایش مخاطرات در منابع بانک‌ها، تأثیر بر حساب ذخیره ارزی، افزایش مطالبات ناشی از نکول اعتبارات اسنادی گشایش شده، افزایش ریسک اعتباری و کاهش اعتماد و اعتبار بین‌المللی بانک‌ها، افزایش هزینه تأمین مالی، افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای، کاهش سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، افزایش هزینه و زمان معاملات و مراودات، افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در کشور برای سرمایه‌گذاران خارجی، قطع منابع ارزی و عدم تزریق پول به شرکت‌ها.

واژگان کلیدی: تحریم، بانک، اقتصاد، ایران

مفهوم بانکداری به دوران باستان و به بین النهرین باستان، مصر و یونان باستان باز می‌گردد. در قرون وسطی، بانک‌ها در ایتالیا به عنوان مراکز اصلی تجارت و امور مالی رونق گرفتند. در قرن هفدهم، بانک‌های مرکزی مانند بانک انگلستان تاسیس شدند که وظایف مهمی مانند صدور پول و نظارت بر سیستم بانکی را بر عهده داشتند. در قرن نوزدهم و بیستم، سیستم بانکی به طور فزاینده‌ای جهانی شد.

سیستم بانکی مجموعه‌ای از موسسات و نهادها است که به ارائه خدمات مالی مانند نگهداری سپرده، پرداخت وام، تسهیل مبادلات و ارائه خدمات اعتباری می‌پردازند و به عنوان یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد هر کشور، نقش حیاتی در تسهیل تراکنش‌های مالی، تأمین مالی پروژه‌ها و حمایت از فعالیت‌های اقتصادی دارد. تحریم‌های بانکی سابقه‌ای طولانی در تاریخ دارند و به عنوان ابزاری برای اعمال فشار سیاسی و اقتصادی بر کشورها توسط دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. ریشه‌های این تحریم‌ها را می‌توان در اقداماتی مانند تحریم تجاری آتن علیه مگاری یونان باستان در ۴۳۱ قبل از میلاد مسیح جستجو کرد. با این حال، استفاده رسمی و سازمان‌یافته از تحریم‌های بانکی به عنوان ابزار سیاست خارجی عمدتاً پدیده‌ای از قرن بیستم به بعد است. این امر به چند عامل کلیدی نسبت داده می‌شود از جمله اینکه با شکل‌گیری دولت-ملت‌های مدرن در اروپای غربی در قرن شانزدهم و هفدهم، مفهوم حاکمیت ملی نیز به طور فزاینده‌ای برجسته شد. این امر به نوبه خود منجر به تأکید بیشتر بر استقلال اقتصادی و مالی کشورها شد و زمینه را برای استفاده از ابزارهایی مانند تحریم‌های بانکی به عنوان ابزاری برای اعمال فشار بر سایر کشورها فراهم کرد همچنین در قرن نوزدهم و بیستم، سیستم‌های مالی بین‌المللی به طور فزاینده‌ای پیچیده و به هم پیوسته شدند. این امر وابستگی متقابل اقتصادی کشورها را افزایش داد و آنها را در برابر اختلالات ناشی از تحریم‌های بانکی آسیب‌پذیرتر کرد. به طور کلی، تحریم‌های بانکی ابزار قدرتمندی هستند که می‌توان از آنها برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی استفاده کرد. ابزارهای تحریم می‌توانند مسدود کردن حساب‌های بانکی، ممنوعیت ارائه خدمات بانکی و ممنوعیت ارائه خدمات بانکی باشد. در دوران تحریم‌ها، این سیستم با چالش‌های متعددی مواجه می‌شود که می‌تواند عملکرد و کارایی آن را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. این مقاله به بررسی چالش‌های کلیدی که سیستم بانکی در دوران تحریم‌ها با آن روبرو است، می‌پردازد. از طریق این بررسی، می‌توان به درک بهتری از تأثیرات تحریم‌ها بر سیستم بانکی دست یافت و راهبردهای مناسبی برای حفظ ثبات و کارایی این سیستم در شرایط بحران‌های اقتصادی ارائه داد. بنابراین مقاله حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که چالش‌های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور در زمان وضع تحریم‌ها چیست؟ مقاله به روش توصیفی-تحلیلی و با اسناد کتابخانه‌ای گردآوری شده است.

چارچوب مفهومی

نظام بانکی، یکی از اجزای بازارهای مالی است که اهمیت نقش آن در عصر کنونی واضح است، زیرا بانک‌ها یکی از مهم‌ترین نهادهای بازار پول می‌باشند که نقشی انکارناپذیر در تأمین مالی طرح‌های تولیدی، خدماتی و تجاری بر عهده دارند. به گونه‌ای که یکی از نقش‌های آن‌ها، واسطه‌گری مالی بین پس‌اندازکنندگان و سرمایه‌گذاران است. از این‌رو، بانک‌ها در هر اقتصاد، به عنوان واسطه‌های مالی تعریف می‌شوند که سعی در تسهیل انجام معاملات و انواع فعالیت‌های مختلف اقتصادی دارند که وجوه و سپرده‌های پس‌اندازکنندگان را جمع‌آوری کرده و سپس در قالب وام و اعتبار در اختیار متقاضیان سپرده‌ها، قرار می‌دهند. این نقش می‌تواند اهمیت قابل توجهی در کمک به تشکیل سرمایه و سرمایه‌گذاری داشته باشد. زیرا که امروزه، رشد اقتصادی، افزایش رفاه و بهبود سطح زندگی در هر کشوری به میزان سرمایه‌گذاری‌ها - که در حقیقت از طریق جمع‌آوری سپرده‌ها و پس‌اندازهای میلیون‌ها نفر که به دلایل مختلف، قدرت و یا امکان سرمایه‌گذاری ندارند - از طریق سیستم بانکی بستگی دارد. از این‌رو، شبکه بانکی با جمع‌آوری این منابع پراکنده و قراردادن آن در اختیار سرمایه‌گذاران، زمینه‌های لازم برای رشد سرمایه‌گذاری‌ها و در نهایت، رشد درآمد ملی و بهبود رفاه جامعه را فراهم می‌آورد (مجتهد و حسن زاده، ۱۳۸۴: ۱۲۰). از همین رو یکی از اهرم‌های فشار علیه کشورها این است که از طریق تحریم‌های بانکی در نظام اقتصادی آن کشور خلل ایجاد کنند. به عبارتی با در نظر گرفتن این اصل که تحریم اقتصادی اقدام برنامه‌ریزی شده یک یا چند دولت از طریق محدود کردن مناسبات اقتصادی برای اعمال فشار بر کشور هدف با مقاصد مختلف سیاسی است (احمدی، ۷۵: ۳۹۲).

می‌توان گفت که تحریم بانکی نیز نوعی از فشار اقتصادی است؛ لازم است که بیان شود نظریه ماهیت تحریم و تجمیع فشار بین‌المللی نیز مورد مطالعه پژوهشگران بوده است. می‌توان به مارگارت داکسی، استاد گروه مطالعات سیاسی دانشگاه ترنت اشاره کرد. داکسی دارای کتاب تخصصی و مقالات متعدد در فصلنامه‌های بین‌المللی است. از معروف‌ترین کتاب‌های او می‌توان به «تحریم از تئوری تا عمل» و «تحریم‌های بین‌المللی و فشار بین‌المللی» اشاره کرد که هر دو جزوه پرفروش‌ترین‌ها هستند. او به طور تخصصی به ماه و نحوه اجرای تحریم‌های بین‌المللی و تحریم‌های بین‌المللی را چنین تعریف می‌کند: «تنبیهاتی که به عنوان تبعات اعلام‌شده برای عدم تبعیت از استانداردها یا الزامات بین‌المللی، تهدید به اجرا و یا واقعاً اعمال می‌شوند.» به عقیده داکسی، تحریم‌های بین‌المللی دارای جنبه‌های دیپلماتیک، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی هستند. او معتقد است که موفقیت تحریم‌های بین‌المللی علیه یک کشور خاص به عوامل خارجی است و این امر

نه تنها به رفتار کشور هدف می‌پردازد، بلکه به تخمین و ارزیابی هزینه‌های تحریم‌ها توسط تحمیل‌کننده اعمال می‌شود (فروغی نسب و همکاران، ۱۴۰۱:۱۲۷).

تحریم‌ها نشان می‌دهند که تمام تحریم‌های اقتصادی، از جمله تحریم‌های بانکی، به صورت هم‌افزا عمل می‌کنند و بر کل اقتصاد تأثیر می‌گذارند. تاریخچه تحریم‌های ایران شامل انواع تحریم‌های نفتی، بانکی، حمل‌ونقل، تجاری و غیره است، اما تحریم‌های بانکی به چند دلیل از دیگر تحریم‌ها مهم‌تر هستند:

۱. تعداد بانک‌ها در عرصه بین‌المللی محدود است؛ بنابراین اعمال تحریم‌های بانکی آسان‌تر از تحریم‌های تجاری است.
۲. ایجاد قوانین و مقررات بین‌المللی برای تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی توسط نهادهای بین‌المللی نظیر اتاق بازرگانی بین‌المللی، صندوق بین‌المللی پول، گروه اقدام مالی (FATF)، بانک بین‌المللی تسویه، بانک جهانی و توسعه بانکداری الکترونیک موجب وابستگی سایر مسائل اقتصاد بین‌الملل مانند تجارت (صادرات و واردات) و سرمایه‌گذاری به بانکداری بین‌المللی شده است.
۳. سرعت اجرای تحریم‌های بانکی بسیار بیشتر از سایر تحریم‌ها است.
۴. به دلیل وجود نهادها و مقررات بین‌المللی در عرصه بانکداری، بخش خصوصی در این بازار نسبت به سایر بخش‌ها قانونمندتر عمل می‌کند.
۵. به دلیل مکانیزم‌های رصد و نظارت بر جریان وجوه، دور زدن تحریم‌های بانکی سخت‌تر و شناسایی ناقضان تحریم‌های بانکی و مجازات آن‌ها در مقایسه با تحریم‌های تجاری آسان‌تر است.
۶. بانک‌ها نسبت به اعتبار خود بسیار حساس هستند و به‌ندرت حاضر به نقض تحریم‌ها و مخاطره در این زمینه می‌شوند. سرمایه بانک‌ها برخلاف تجار بر اساس اعتماد عمومی و در بلندمدت حاصل می‌شود و سودآوری آن نیز در گرو نگاه بلندمدت به فعالیت در این زمینه است.

درواقع، تحریم‌های بانکی ابزاری هستند که وابستگی کشورها به ارتباط بانکی با بانک‌های خارجی را هدف قرار می‌دهند. به دلیل وابستگی ارتباطات اقتصادی در عرصه بین‌المللی به خدمات بانکی و همچنین وابستگی مبادلات مالی جهانی به دلار، تحریم‌های بانکی قوی‌ترین تحریم مالی و اقتصادی محسوب می‌شوند و می‌توانند اختلالات تجاری برای کشور هدف به دنبال داشته باشند (سیدنورانی و همکاران، ۱۳۹۸:۱۲۳). مثلاً نظام بانکی ایران در طول سال‌های گذشته به دلایل مختلف همواره تحت تحریم‌های یک‌جانبه، به‌ویژه از سوی آمریکا، قرار گرفته است. در سال ۱۹۹۵، بیل کلینتون، رئیس‌جمهور آمریکا، ایران را تهدیدی برای امنیت ملی آمریکا معرفی کرد و تحریم‌های وسیعی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، از جمله بانکی، وضع کرد. در این سال، ارائه خدمات بانکی از سوی بانک‌های آمریکایی به بانک‌های ایرانی

ممنوع شد و دیگر امکان گشایش حساب و برقراری روابط کارگزاری وجود نداشت. با این حال، همچنان امکان پرداخت دلاری برای بانک‌های ایرانی فراهم بود. با طرح پرونده هسته‌ای ایران در سال ۲۰۰۶، تحریم‌های آمریکا وارد فاز توقیف دارایی شد و دسترسی بانک‌های ایرانی به دلار قطع گردید. البته، به دلیل قطع روابط تجاری ایران و آمریکا پیش از آن، این اقدام تأثیر چندانی بر اقتصاد ایران نداشت. با آغاز تحریم‌های ثانویه از سال ۲۰۱۰، تحریم‌های اولیه انسداد دارایی بانک‌های ایرانی همچنان ادامه داشت. در سال ۲۰۱۲، طبق دستور اجرایی ۱۳۵۹۹، تمامی بانک‌ها و مؤسسات مالی ایران هدف تحریم انسداد دارایی در آمریکا قرار گرفتند. در ادامه این تحریم‌ها، وزارت خزانه‌داری آمریکا تحریم‌های جدیدی را به موجب قانون^۱ CISADA علیه ایران وضع کرد. در قانون CISADA، تحریم‌های ثانویه علاوه بر ممنوعیت روابط بانک‌های ایرانی با بانک‌های آمریکایی، روابط بانک‌های ایرانی با بانک‌های خارجی کشورهای دیگر را نیز تحریم نمود. اکنون، تحریم‌های بانکی نظیر تحریم‌های ثانویه بانک مرکزی، تحریم ثانویه بانک‌های تجاری و تحریم ثانویه طلا همگی تحت پوشش قوانین کنگره و دستورهای اجرایی رئیس‌جمهور قرار دارند (پزشکی و همکاران، ۱۳۹۹:۲۲۲).

برخی از نکات کلیدی درباره تحریم‌های بانکی شامل موارد زیر است:

محدودیت دسترسی به انجمن بین‌بانکی برای ارتباطات مالی جهانی^۲: این یکی از اصلی‌ترین تحریم‌هاست که ایران را از شبکه مالی بین‌المللی انجمن بین‌بانکی برای ارتباطات مالی جهانی محروم می‌کند یا دسترسی به آن را محدود می‌کند. انجمن بین‌بانکی برای ارتباطات مالی جهانی یک سیستم مختص تبادل پیام‌های مالی بین بانکی است که بیشتر تراکنش‌های بین‌المللی را پردازش می‌کند.

محدودیت‌های مالی و تجاری: این شامل محدودیت‌ها برای صادرات و واردات، به ویژه کالاهایی که به دلیل استفاده از فناوری‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

تحریم‌های مالی و بانکی انفرادی: برخی از کشورها، به طور مستقل از تحریم‌های بین‌المللی، تحریم‌های خاص خود را نیز اعمال کرده‌اند. این شامل ممنوعیت‌هایی مانند محدودیت‌های بانکی و اقتصادی خاص می‌شود.

^۱ قانون CISADA (Comprehensive Iran Sanctions, Accountability, and Divestment Act) یا "قانون جامع تحریم‌ها، پاسخگویی و محرومیت‌های ایران"، در سال ۲۰۱۰ توسط کنگره آمریکا به تصویب رسید. این قانون به منظور افزایش فشار بر ایران برای متوقف کردن برنامه هسته‌ای و فعالیت‌های مرتبط با تروریسم، تحریم‌های اقتصادی و مالی شدیدتری را علیه ایران وضع کرد.

^۲ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)

حال در ادامه به چالش‌های ایجاد شده در سیستم بانکی ایران در دوران تحریم‌ها پرداخته خواهد شد.

چالش‌های ایجاد شده سیستم بانکی در دوران تحریم‌ها

سیستم بانکی در ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان بازوی دولت محسوب می‌شود. به گونه‌ای که بخش مهمی از نظام تأمین مالی کشور را متأثر از میزان توانمندی سیستم بانکی کشور می‌دانند، به همین دلیل با تحریم، مورد هدف قرار گرفت.

سابقه نخستین تحریم‌های آمریکا علیه ایران به سال ۱۹۸۷ بازمی‌گردد. پس از اعمال اولین تحریم‌ها علیه ایران، در دولت‌های بعدی که در ایالات متحده آمریکا بر سر کار آمدند این تحریم‌ها علیه ایران ادامه یافت. از سال ۲۰۰۶ میلادی، شورای امنیت سازمان ملل متحد در ارتباط با برنامه هسته‌ای پنج قطعنامه علیه ایران صادر نمود. از جمله تحریم‌های سازمان ملل متحد علیه ایران، مسدود کردن دارایی‌های شرکت‌ها و افرادی است که ادعا شده است در برنامه حساس هسته‌ای یا تولید موشک‌های بالستیک فعالیت داشته یا از این برنامه حمایت می‌کنند.

در ادامه سناریوی تحریم‌ها، بانک‌ها مورد هدف قرار گرفتند و نخستین بار در دی ماه سال ۱۳۸۵ (ژانویه ۲۰۰۷)، آمریکا بانک ایرانی «سپه» را با ذکر اتهام‌هایی نظیر ارتباط با یک موسسه مرتبط با فناوری موشکی در کره شمالی مورد تحریم‌های یک جانبه قرار داد. طبق دستور اجرایی ۱۳۳۸۲ دسترسی این بانک به سیستم مالی ایالات متحده قطع شد و توانایی این بانک برای انجام مبادلات با ارز دلار کاهش یافت.

همچنین براساس گزارش خزانه‌داری آمریکا در دسامبر ۲۰۰۶، خزانه‌داری، قوانین منع تجارت را به منظور توقف انتقال میلیون‌ها دلار به حزب الله، حماس و جهاد اسلامی فلسطین را از طریق بانک «صادرات» ایران اعمال کرده است (عزیزنژاد و سیدونورانی، ۱۳۸۸: ۱۸۰). بدنبال آن در ۱۳/۱۲/۱۳۸۶ (۳ مارس ۲۰۰۸) طی قطعنامه‌ای از سوی شورای امنیت علیه ایران، شورا از تمامی کشورها می‌خواهد در پذیرفتن تعهدات جدید عمومی برای کمک‌های مالی به تجارت با ایران، از جمله ارائه اعتبارنامه‌های صادرات، ضمانت نامه‌ها یا بیمه نامه‌ها، به اتباع خود یا سازمان‌هایی که در چنین تجارت‌هایی دست دارند، هوشیار باشند تا از اعطای چنین کمک‌های مالی اجتناب ورزند که ممکن است به تولید و تکثیر فعالیت‌های حساس هسته‌ای، توسعه سیستم‌های پرتابی و حمل تسلیحات هسته‌ای منجر شود. شورای امنیت سازمان ملل، بهترین روش را برای مسدود کردن مسیر اقتصاد ایران در مبادلات جهانی تحریم می‌دانست. به طور کلی، هر نقطه از جهان که در مقابل روند جهانی شدن مورد دلخواه آمریکا از خود ناآرامی نشان دهد، باید محکوم به نابودی بوده و یا با فشار به نفع جهانی شدن تغییر ماهیت دهد (بینیاز، ۱۳۹۰: ۵۸۳).

سپس مهرماه ۱۳۸۷، وزارت خزانه‌داری آمریکا سه بانک «ملی»، «ملت» و «صادرات» را مورد تحریم قرار داد. این وزارتخانه، بانک صادرات ایران را به خاطر انتقال پول به حزب الله لبنان، جنبش حماس و سازمان جهاد اسلامی فلسطین، بانک ملی را به دلیل ارائه خدمات مالی به شرکت‌های مرتبط با برنامه موشکی و هسته‌ای ایران، تحریم کرد و در ادامه تحریم‌های اخیر نوبت به بانک ملت رسید و این بانک را براساس ادعاهایی نظیر تخصیص میلیون‌ها دلار به برنامه هسته‌ای ایران و تسهیل در انتقال پول برای این منظور، ابتدا بانک پرشیا لندن و سپس شعبه مالزی بانک ملت مشمول تحریم قرار داد (وصالی و ترابی، ۱۳۸۹: ۳۹) و در اکتبر ۲۰۰۷ وزارت دارایی آمریکا، بانک «صادرات» ایران به همراه نیروهای قدس سپاه پاسداران را به دلیل فعالیت‌های تروریستی، مورد تحریم قرار داد و در ۲۳ اکتبر ۲۰۰۸، بانک «توسعه صادرات» ایران به دلیل کمک به برنامه تسلیحاتی و هسته‌ای ایران از جانب دولت و کنگره آمریکا تحریم شد. تعدادی از حواله‌های مشتریان این بانک به هنگام ارسال و دریافت در بانک‌های واسط آمریکایی توقیف شد (عزیزنژاد و سیدونورانی، ۱۳۸۸: ۱۸۴۷).

اغلب شعب بانک‌های ایرانی در خارج از کشور وظیفه تسهیل امور تجاری و خدمات رسانی به تجار ایرانی و کشورهای طرف معامله با ایران را ایفا می‌کنند. این بانک‌ها تا قبل از سال ۲۰۰۶ تأثیر کمتری نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی از تحریم اعمال شده بر اقتصاد ایران پذیرفته بود. اما از دسامبر ۲۰۰۶ به بعد با صدور قطعنامه ۱۷۳۷ شورای امنیت علیه ایران، دولت‌های فرانسه، آلمان و ایتالیا، به برکناری رؤسای شعبه‌های بانک سپه در این کشورها و انتصاب رؤسای جدید اقدام کردند. بانک مرکزی ایتالیا نیز در اقدامی مشابه، با برکناری رئیس ایرانی شعبه بانک سپه در ایتالیا و جایگزینی دو کمیسر ایتالیایی به جای وی، ریاست آن را به اداره‌ای خصوصی منتقل کرد. دولت آلمان نیز با مسدود کردن همه اعتبارنامه‌های جاری و انتقالی بانک سپه در این کشور، رئیس آن را برکنار کرده است. پیش از این نیز وزارت خزانه‌داری آمریکا با مسدود کردن حساب‌های بانک سپه در این کشور، هرگونه معامله بین مؤسسات آمریکایی با این بانک ایرانی را به اتهام حمایت این بانک از خریدهای نظامی ممنوع اعلام کرده بود. شورای امنیت سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه ۱۷۳۷ علیه برنامه هسته‌ای ایران، دو موسسه بانک سپه و بانک بین‌المللی سپه را به علت آنچه حمایت از برنامه هسته‌ای، موشکی و فضایی ایران خوانده بود، تحریم کرد.

سال ۱۳۹۹ آمریکا ۱۸ بانک ایرانی را تحت تحریم‌های جدید قرار داد؛ طبق اعلام وزارت خزانه‌داری آمریکا بانک‌های سامان، سرمایه، توسعه تعاون و گردشگری تحت تحریم‌های ثانویه قرار گرفتند. این وزارتخانه همچنین اعلام کرده است که بانک‌های کارآفرین، پاسارگاد و ایران زمین نیز تحت تحریم‌های ثانویه قرار گرفته‌اند. در همین حال، بانک‌های حکمت، ایران زمین و قرض‌الحسنه مهر ایران با تحریم‌های ثانویه مواجه شدند. کما اینکه تمامی شعبه‌های بانک اسلامی

همکاری منطقه‌ای در ایران و عراق تحت تحریم های ثانویه قرار گرفتند. این درحالی است که تمامی شعبه های بانک خاورمیانه در سراسر جهان تحریم شدند. افزون براین، بانک های شهر، اقتصاد نوین و تأمین سرمایه امین با تحریم های ثانویه مواجه شدند. در همین حال، وزارت خزانه داری آمریکا اعلام کرد که تمامی شعبه های بانک های کشاورزی، مسکن، رفاه کارگران و قرض الحسنه رسالت در سراسر جهان تحت تحریم های ثانویه قرار گرفتند (Mehrnews, 1399).

در ادامه به بررسی چالش های به وجود آمده برای نظام بانکی کشور در طی دوران تحریم و آثار آن بر عملکرد نظام پولی و مالی کشور می پردازیم:

۱- **بلوکه شدن حساب های مالی و مسدود کردن تضمین های ارزی بانک مرکزی:** مجازات های مالی نظیر بلوکه شدن حساب های مالی و مسدود کردن تضمین های ارزی بانک مرکزی که باعث فلج شدن مبادلات مالی کشور در جهان شد. به طوری که منجر به توقف کلیه اقدامات بازرگانی دولت می گردد. از نمونه های آن می توان به مشکلات ایجاد شده در صنعت نفت اشاره کرد که در مورد تأمین ضمانتنامه شرکت در مناقصه و نیز حُسن انجام کار و گشایش اعتبار اسنادی (LC) توسط بانک های خارجی و عدم پذیرش بانک های داخلی توسط برخی از شرکت ها، حضور شرکت های ذیصلاح خارجی در مناقصات را با اشکال روبرو کرده است (دوست محمدیان، ۱۴۰۰:۴).

مثلاً بلوکه شدن حساب ها می تواند بر صنعت نفت تاثیر بگذارد از جمله:

- کاهش صادرات نفت به دلیل عدم امکان دریافت وجه حاصل از صادرات
- افزایش هزینه های صادرات به دلیل استفاده از روش های جایگزین و غیرمعمول برای انتقال پول
- کاهش سرمایه گذاری خارجی به دلیل نگرانی شرکت ها از نقض تحریم ها
- مشکل در تأمین تجهیزات و خدمات از شرکت های خارجی

۲- **افزایش مخاطرات در منابع بانک ها:** از آنجایی که ایرانیان زیادی با شعبات بانک های داخلی در خارج از کشور دارای مراودات مالی می باشند، با اعمال این تحریم ها بخش اعظمی از منابع بانک ها در این کشورها به مخاطره می افتد. در عین حال برخی از مشتریان خارجی نیز که با این بانک ها مراوداتی داشته اند، منجر به این مسأله می گردند که فرآیند تجارت با شرکت ها و افراد ایرانی سخت تر شده و هزینه مبادلات با ایرانی ها افزایش یافته است.

یکی از تبعات اصلی افزایش مخاطرات در منابع بانک‌ها به دلیل تحریم‌ها، از دست رفتن منابع قابل توجهی است که در قالب سپرده‌های ایرانیان در شعب خارجی بانک‌ها نگهداری می‌شود. با اعمال تحریم‌ها، دسترسی به این سپرده‌ها برای بانک‌های ایرانی محدود یا مسدود می‌شود و عملاً این منابع از دسترس آنها خارج می‌شود. از سوی دیگر از دست رفتن منابع سپرده‌های ایرانی در شعب خارجی، بانک‌ها را با چالش جدی در انجام تعهدات خود به سپرده‌گذاران و سایر مشتریان روبرو می‌کند. این امر می‌تواند به بروز مشکلاتی در بازپرداخت سپرده‌ها، ارائه تسهیلات و سایر خدمات بانکی به مشتریان منجر شود و به طور کلی، به ناتوانی بانک‌ها در ایفای نقش خود در نظام بانکی کشور دامن بزند. همچنین علاوه بر ناتوانی در انجام تعهدات، کمبود منابع ناشی از تحریم‌ها می‌تواند مشکلات نقدینگی قابل توجهی را برای بانک‌ها به وجود آورد. بانک‌ها برای انجام عملیات بانکی و ارائه خدمات به مشتریان خود به نقدینگی کافی نیاز دارند. از دست رفتن منابع سپرده‌های ایرانی، این نقدینگی را به طور قابل توجهی کاهش می‌دهد و در نتیجه، بانک‌ها را با چالش جدی در تامین نقدینگی مورد نیاز خود برای انجام فعالیت‌های روزمره روبرو می‌کند.

۳- **تأثیر بر حساب ذخیره ارزی:** تحت تأثیر تحریم‌ها، کلیه پرداخت‌های حساب ذخیره ارزی اعتبار گشایش شده و فعال، تحت تأثیر قرار می‌گیرد و همین باعث می‌شود که فروشندگان خارجی، از ارسال کالاهای مورد قرارداد به علت عدم امکان معامله اسناد و دریافت وجه، خودداری می‌کنند در نتیجه، کالاهای گشایش اعتبار شده از محل حساب ذخیره ارزی، بلا تکلیف می‌ماند که تأثیرات زیانباری را بر اقتصاد خواهد داشت.

بدین ترتیب باید گفت تحریم‌ها و مسدود شدن حساب ذخیره ارزی، عملیات پرداخت مربوط به واردات کالا از طریق این حساب را با اختلال جدی مواجه می‌کند. در این شرایط، فروشندگان خارجی به دلیل عدم امکان دریافت وجه در ازای کالاهای ارسالی، از ارسال آنها خودداری می‌کنند. این امر منجر به وقفه در روند تجارت خارجی، کمبود کالا در بازار داخلی و در نهایت، آسیب به اقتصاد کشور می‌شود. همچنین کالاهایی که از طریق حساب ذخیره ارزی اعتبار گشایش شده و در حال حمل به کشور هستند، با اعمال تحریم‌ها در بلا تکلیفی قرار می‌گیرند. تکلیف نهایی این کالاها، اعم از مرجوع شدن به کشور مبدا یا یافتن راهکاری جایگزین برای پرداخت، نامشخص می‌ماند. این موضوع علاوه بر اتلاف سرمایه و منابع، می‌تواند به بروز چالش‌های حقوقی و بین‌المللی نیز منجر شود.

۴- **افزایش مطالبات:** با اعمال تحریم و محدودیت شرکت‌ها در تامین منابع ارزی مورد نیاز خود از طریق بانک‌ها، مشتریانی که منابع مورد نیاز خود را از طریق گشایش اعتبار تامین می‌کنند، دچار مشکل شده و به دلیل مکمل بودن تسهیلات ارزی و ریالی در فرآیند تولید، نمی‌توانند محصولات خود را طبق زمان‌بندی پیش‌بینی شده تولید نمایند (وصالی و ترابی: ۴۰). از این رو به دلیل عدم توانایی در بازپرداخت تسهیلات خود، بانک‌های تحریم شده را در کوتاه‌مدت با افزایش مطالبات مواجه می‌کند. هرچند شاید در بلندمدت، به دلیل کاهش مرادوات ارزی و کاهش چشمگیر گشایش اعتبارات اسنادی، روند صعودی افزایش مطالبات ارزی بانک کاهش یابد.

باید گفت اعمال تحریم‌ها و محدودیت در تأمین منابع ارزی برای شرکت‌ها، پیامدهای نامطلوبی را به دنبال دارد که یکی از آنها، افزایش مطالبات بانکی است. در شرایط تحریم، شرکت‌هایی که برای تامین نیازهای خود از تسهیلات بانکی استفاده می‌کنند، به دلیل عدم دسترسی به منابع ارزی کافی، با مشکل بازپرداخت تعهدات خود به بانک‌ها روبرو می‌شوند. این امر در کوتاه‌مدت، منجر به افزایش مطالبات معوق بانکی و در نتیجه، با چالش‌هایی برای نظام بانکی کشور مواجه می‌شود. علاوه بر این، ناتوانی شرکت‌ها در بازپرداخت تسهیلات، می‌تواند به توقف فعالیت آنها و در نهایت، افزایش بیکاری و رکود اقتصادی منجر شود. با وجود اینکه در بلندمدت، به دلیل کاهش حجم تجارت خارجی و تقاضای کمتر برای تسهیلات ارزی، ممکن است شاهد روند کاهشی در نرخ رشد مطالبات باشیم، اما پیامدهای منفی کوتاه‌مدت این پدیده، قابل چشم‌پوشی نیست.

۵- **افزایش ریسک اعتباری و کاهش اعتماد و اعتبار بین‌المللی بانک‌ها:** تحریم باعث می‌شود که امنیت صادرات، ریسک اعتباری مرادوات با ایران بالا رفته و نرخ پوشش بیمه صادرات کالا به ایران افزایش یابد که این مورد، خود منجر به افزایش هزینه‌ها و قیمت نهایی کالاهای صادراتی به ایران می‌شود و همین باعث کاهش اعتماد عمومی به نظام بانکی در داخل کشور و خروج بیشتر سرمایه از کشور می‌شود. همچنین، امکان مبادله کالاهای اعتبار اسناد شده کاهش پیدا کند و از اعتماد فروشندگان بین‌المللی را به سیستم بانکی کشور، می‌کاهد و از امکان مبادله با ایران خودداری نمایند.

در شرایط تحریم، شاهد افزایش مطالبات معوق بانکی هستیم. این موضوع، نسبت کفایت سرمایه بانک‌ها را کاهش می‌دهد و توانایی آنها را برای ارائه تسهیلات جدید به مشتریان محدود می‌کند. به دلیل تحریم‌ها، شرکت‌ها و افراد در ایران ممکن است با مشکلات اقتصادی و مالی روبرو شوند. این امر، احتمال عدم بازپرداخت وام‌های دریافتی از بانک‌ها را افزایش می‌دهد و در نتیجه، ریسک اعتباری بانک‌ها را بالا می‌برد. همچنین تحریم‌ها می‌توانند منجر به

کاهش ارزش دارایی‌های بانک‌ها، از جمله سهام و اوراق قرضه شوند. این امر، به نوبه خود، ریسک اعتباری بانک‌ها را افزایش می‌دهد.

۶- **افزایش هزینه‌های تأمین مالی:** افزایش نرخ حق بیمه تسهیلات، نرخ تنزیل اسناد ایران در بانک‌های خارجی، کارمزدهای بانکی پرداختی در مراودات با بانک‌های خارجی، هزینه خرید از واسطه‌ها، هزینه کارمزد گشایش اعتبارات اسنادی و نهایتاً هزینه‌های جایگزینی کارگزاران بانکی، از جمله هزینه‌هایی هستند که بانک‌های تحریم شده با آن مواجه می‌شوند (همان: ۴۰).

بانک‌های تحریم‌شده برای دریافت تسهیلات از منابع خارجی، باید نرخ حق بیمه بالاتری را به شرکت‌های بیمه پردازند و رای نقد کردن اسناد تجاری خود در بانک‌های خارجی، باید با نرخ تنزیل بالاتری روبرو شوند. در چنین شرایطی هزینه‌های مربوط به انجام تراکنش‌های بانکی بین‌المللی برای بانک‌های ایرانی، به‌طور قابل توجهی افزایش می‌یابد و گاه‌ا‌ربای انجام تراکنش‌های بانکی، از واسطه‌ها استفاده کنند. این امر، هزینه‌های اضافی را به آنها تحمیل می‌کند.

۷- **افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای:** افزایش فزاینده در قیمت کالاها و تجهیزات سرمایه‌ای وارداتی به کشور نیز از آثار تحریم بر سیستم بانکی است. تحریم‌ها منجر به افزایش هزینه‌های تأمین مالی برای بانک‌ها و شرکت‌های ایرانی می‌شوند. این افزایش هزینه‌ها، به‌طور مستقیم در قیمت تمام‌شده کالاهای سرمایه‌ای وارداتی به ایران اثر می‌گذارد. به علاوه تحریم‌ها می‌توانند منجر به محدودیت در دسترسی به کالاهای سرمایه‌ای مورد نیاز در بازارهای بین‌المللی شوند. این موضوع، قدرت چانه‌زنی خریداران ایرانی را کاهش می‌دهد و در نتیجه، قیمت‌ها را افزایش می‌دهد. در نتیجه تحریم‌ها می‌توانند منجر به افزایش نرخ ارز در ایران شوند. این امر، قیمت کالاهای وارداتی، از جمله کالاهای سرمایه‌ای را به‌طور مستقیم افزایش می‌دهد که این امر موجب م‌یشود تا با افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای، انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی کاهش یابد. و با خود کاهش نرخ رشد اقتصادی و رکود همراه کند. افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای، منجر به افزایش هزینه‌های تولید در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌شود. این امر، قیمت تمام‌شده کالاها و خدمات را افزایش می‌دهد و می‌تواند منجر به افزایش تورم شود. زایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای، رقابت‌پذیری بخش‌های مختلف اقتصادی را در بازارهای داخلی و خارجی کاهش می‌دهد.

کاهش سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس: اثرات روانی که تحریم بر بازار سهام کشور گذاشته است، مشهود بوده و موجب بروز نگرانی‌هایی برای سهامداران و تشکیل صف‌های طولانی برای فروش سهام شده و سودآوری شرکت‌های بورسی را کاهش داده است. از آنجایی که یکی از وثایق مورد پذیرش بانک‌ها، سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است، در صورت عدم بازپرداخت مطالبات در سررسید، بانک‌ها در خصوص زنده کردن این وجوه با محدودیت مواجه خواهند شد. لذا در این شرایط بانک می‌بایست در خصوص به وثیقه گرفتن سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس با احتیاط بیشتری برخورد نماید.

کاهش سودآوری شرکت‌ها، منجر به کاهش ارزش ذاتی سهام آنها می‌شود. به علاوه در شرایطی که سهامداران نسبت به آینده بازار سرمایه نااطمینان داشته باشند، تمایل به فروش سهام خود افزایش می‌یابد. این امر، منجر به افزایش عرضه سهام در بازار و کاهش تقاضا می‌شود و در نتیجه، نقدشوندگی بازار کاهش می‌یابد به علاوه کاهش سودآوری شرکت‌ها، ریسک سرمایه‌گذاری در بورس را افزایش می‌دهد. این امر، موجب می‌شود تا افراد کمتری تمایل به سرمایه‌گذاری در این بازار داشته باشند. پیامدهای آن برای بانک‌ها اولاً کاهش سودآوری شرکت‌ها، می‌تواند منجر به افزایش ناتوانی آنها در بازپرداخت تعهدات بانکی خود شود. این امر، منجر به افزایش مطالبات معوق بانک‌ها می‌شود و وضعیت مالی آنها را به خطر می‌اندازد. دوماً کاهش ارزش سهام این شرکت‌ها، ارزش وثیقه را نیز کاهش می‌دهد و بانک‌ها را در معرض ریسک بیشتری قرار می‌دهد در نهایت این امر، می‌تواند منجر به کمبود نقدینگی در بخش‌های مختلف اقتصادی شود.

افزایش هزینه و زمان معاملات و مراودات: اعمال تحریم علیه بانک‌های ایرانی باعث شده است که شرکت‌های ایرانی‌ای که در حیطه خرید و فروش کالا با کشورهای خارجی فعالیت می‌کنند، ناگزیر شوند در فقدان پشتوانه بانکی، مشکلات را دور زده و از طریق واسطه‌ها و دلالتان کشورهای ثالث، گشایش اعتبار کنند. مستقیم‌ترین پیامد چنین کاری، بالا رفتن هزینه معامله و صرف زمان طولانی‌تر برای رسیدن به اهداف و تاثیر منفی بر کیفیت و زمانبندی آنها است. این وضعیت علاوه بر ایجاد بار تورمی، تولیدکنندگان را تحت فشار قرار داده و از حاشیه سود آنها می‌کاهد و حتی چه بسا هزینه‌های تمام شده برای آنان بیش از قیمت فروش باشد. طبیعی است که در چنین شرایطی تولیدکنندگان نتوانند طبق انتظارات قبلی به تعهدات مالی خود به بانک‌ها عمل نمایند و بازپرداخت تسهیلات دریافتی با تاخیر مواجه شود (همان: ۴۲)

۱۰- **افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در کشور برای سرمایه‌گذاران خارجی:** با اعمال تحریم، سرمایه‌گذاران خارجی و سایر موسسات تأمین مالی خارجی به لحاظ افزایش ریسک که از این بابت در کشور ایجاد خواهد شد، از سرمایه‌گذاری در کشور اکراه خواهند داشت و با توجه به زمینه‌های مختلف سرمایه‌گذاری در کشور، که درصدی از این زمینه‌ها قابلیت جذب منابع خارجی دارند، به صورت راکد و دچار کمبود نقدینگی لازم جهت اجرا خواهند شد. بخش نفت و صنایع پتروشیمی نمونه بارزی از بخش‌های اقتصادی است که قابلیت جذب منابع خارجی را در کشور دارد.

۱۱- **قطع منابع ارزی و عدم تزریق پول به شرکت‌ها:** اعمال تحریم، شرکت‌ها را در تأمین منابع ارزی مورد نیاز خود از بانک‌ها و سایر تأمین‌کنندگان سرمایه داخلی دچار مشکل می‌کند، لذا تولیدکنندگانی که منابع مورد نیاز خود را از طریق فاینانس و یوزانس تأمین می‌کنند با تنگنا مواجه شده و به دلیل مکمل بودن تسهیلات ارزی و ریالی در فرآیند تولید، نمی‌توانند محصولات خود را طبق زمانبندی پیش‌بینی شده تولید نمایند. از این رو احتمال می‌رود که به دلیل عدم تحقق منابع مالی لازم و بالتبع، عدم تحقق درآمدهای انتظاری، قادر به بازپرداخت تسهیلات بانکی در موعد مقرر نبوده و پرداخت تسهیلات ریالی آن‌ها نیز با تعلل مواجه شود.^۱ این امر، قدرت تسهیلات‌دهی بانک‌ها را کاهش داده و به تبع آن بانک‌ها توانایی تأمین مالی شرکت‌هایی که از ساختار مالی قدرتمندی برخوردارند، را نیز نخواهند داشت. لذا بانک‌ها مجبور به اخذ منابع جدید از محل سپرده‌های جدید با نرخ سود بالاتر می‌شوند؛ از این رو قیمت تمام شده پول برای بانک‌ها افزایش و به دنبال آن، هزینه تأمین مالی برای بنگاه‌های اقتصادی افزایش و قدرت رقابتی آن‌ها کاهش پیدا خواهد کرد.

۱- همان، ص ۴۲.

جمع بندی

مقاله حاضر به تحلیل چالش‌هایی می‌پردازد که در نظام پولی و مالی کشور در زمان وضع تحریم‌ها ایجاد می‌شود. تحریم‌ها به عنوان ابزاری اقتصادی برای محدود کردن فعالیت‌های اقتصادی یک کشور تحت تأثیر بین‌المللی قرار می‌گیرند و منجر به تأثیرات گسترده‌ای بر اقتصاد می‌شوند. چالش‌های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور در حال حاضر به چندین عامل بازمی‌گردد که تأثیرات گسترده‌ای بر اقتصاد و جامعه دارند. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها بلوکه شدن حساب‌های مالی و مسدود کردن تضمین‌های ارزی بانک مرکزی است. این موضوع باعث می‌شود که نظام بانکی کشور دچار نقص و ناتوانی در انجام تراکنش‌ها و ارائه خدمات مالی شود، که در نتیجه افزایش مخاطرات در منابع بانک‌ها را به همراه دارد.

با بلوکه شدن حساب‌های مالی، حتی تأمین‌های مالی و اعتباری که تحت پوشش بانک مرکزی بوده و به عنوان ضمانت برای تراکنش‌های بین‌المللی استفاده می‌شدند، دچار مسدودی و توقف می‌شوند. این موضوع نه تنها به عدم تأمین مالی بانک‌ها و تورم دهنده سرمایه‌ها منجر می‌شود، بلکه افزایش مطالبات ناشی از نکول اعتبارات اسنادی گشایش شده را نیز به همراه دارد.

با افزایش ریسک اعتباری و کاهش اعتماد و اعتبار بین‌المللی بانک‌ها، همچنین هزینه‌های تأمین مالی به شدت افزایش می‌یابد. این وضعیت منجر به افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای و کاهش سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس نیز می‌شود. همچنین، هزینه و زمان معاملات و مراودات نیز به شدت افزایش می‌یابد که باعث کاهش جذابیت برای سرمایه‌گذاران خارجی می‌شود و ریسک سرمایه‌گذاری در کشور برای آنها افزایش می‌یابد.

به علاوه، قطع منابع ارزی و عدم تزریق پول به شرکت‌ها منجر به تضعیف قدرت خرید جامعه و افزایش نرخ تورم می‌شود. این چالش‌ها به طور کلی باعث تضعیف نظام پولی و مالی کشور شده و نیازمند راهکارهای جدی جهت بهبود وضعیت اقتصادی هستند.

در جدول ذیل، خلاصه چالش‌های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور در زمان وضع تحریم‌ها نشان داده شده است:

چالش‌های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور در زمان وضع تحریم‌ها و آثار آن‌ها

ردیف	چالش‌های ایجاد شده در نظام پولی و مالی کشور	آثار و نتایج چالش
۱	بلوکه شدن حساب‌های مالی و مسدود کردن تضمین‌های ارزی بانک مرکزی	فلج شدن مبادلات مالی
۲	افزایش مخاطرات در منابع بانک‌ها	افزایش هزینه مبادلات
۳	تأثیر بر حساب ذخیره ارزی	فلج شدن مبادلات مالی
۴	افزایش مطالبات ناشی از نکول اعتبارات اسنادی گشایش شده	اختلال در زمان‌بندی تولید
۵	افزایش ریسک اعتباری و کاهش اعتماد و اعتبار بین‌المللی بانک‌ها	افزایش هزینه مبادلات
۶	افزایش هزینه تأمین مالی	افزایش هزینه تأمین مالی
۷	افزایش قیمت کالاهای سرمایه‌ای	افزایش هزینه مبادلات
۸	کاهش سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس	اختلال در تأمین مالی شرکت‌ها
۹	افزایش هزینه و زمان معاملات و مراودات	افزایش هزینه مبادلات
۱۰	افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در کشور برای سرمایه‌گذاران خارجی	کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در کشور
۱۱	قطع منابع ارزی و عدم تزریق پول به شرکت‌ها	افزایش هزینه تأمین مالی

پیشنهادات و راهکارهای مقابله با تحریم‌های بانکی

تحریم‌های بانکی می‌توانند منجر به بی‌ثباتی اقتصادی و ناآرامی‌های اجتماعی شوند. با ارائه راهکارهای مناسب برای مقابله با تحریم‌ها، می‌توان به کاهش اثرات منفی آنها اقدام کرد از جمله:

- استفاده از سیستم‌های پرداخت جایگزین: استفاده از سیستم‌های پرداخت جایگزین مانند سوئیفت یا ارزهای دیجیتال مانند بیت‌کوین می‌تواند برای انجام تراکنش‌های بین‌المللی بدون نیاز به سیستم بانکی سنتی استفاده شوند.
- تقویت روابط با کشورهای غیر تحریم شده: افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری با کشورهایی که تحت تحریم نیستند که تنوع‌بخشی به شرکای تجاری ایران و کاهش اثرات تحریم‌ها کمک کند.
- توسعه سیستم بانکی داخلی: تقویت سیستم بانکی داخلی برای کاهش وابستگی به سیستم بانکی بین‌المللی مثلاً با توسعه ابزارهای پرداخت داخلی مانند کارت‌های اعتباری و پایانه‌های فروش، استفاده از پول نقد را کاهش و تراکنش‌های الکترونیکی را ترویج دهد.

احمدی، علی (۱۳۹۲)، اهداف شورای امنیت در اعمال تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه سیاست کلان، سال دوم، شماره ۲، ۱۳۹۲

بینیاز، علی. (۱۳۹۰). تحولات انقلاب و تحریم اقتصادی ایران. فصلنامه سیاست خارجی، ۲۵(۳)، صفحه ۵۸۳
پزشکی، روزبه؛ عسگرخانی، ابومحمد؛ عطاشنه، منصور (۱۳۹۹)، راهکارهای مقابله با آثار تحریم‌های آمریکا علیه نظام بانکی ایران، فصلنامه علوم سیاسی، سال شانزدهم، شماره پنجاه، صص ۱۹۵-۲۲۵

دوست‌محمدیان، حمید. (۱۴۰۰). ماهیت و تحریم‌های اقتصادی در صنعت نفت. بیجا
سیدنورانی، سیدمحمدرضا؛ عبادی، مرتضی؛ امینی، امراله؛ تقوی فرد، محمد تقی (۱۳۹۸). بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر کارایی بانک‌های ایران. دوره ۲۲، شماره ۸۳، شماره پیاپی ۱۳، صص ۱۱۹-۱۴۲.
عزیزنژاد، صمد، و سیدنورانی، سیدمحمدرضا. (۱۳۸۸). بررسی آثار تحریم بر اقتصاد ایران با تجارت خارجی. فصلنامه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۶(۶۱)، صفحه ۱۸۰.

فروغی نسب، فرشاد، جلال پور، شیوا، عبدالخانی، لنا، و یوسفی، بهرام. (۱۴۰۱). بررسی تحریم‌های تحریم‌های بین‌المللی بر توسعه صنعت نفت با تئوری تحریم تجمیعی مارگارت داکسی. فصلنامه دانش تفسیر سیاسی، شماره ۱۴، زمستان ۱۴۰۱

مجتهد، احمد؛ حسن‌زاده، علی (۱۳۸۴)، پول و بانکداری و نهادهای مالی، پول و بانکداری، تهران: انتشارات پژوهشکده پولی و بانکی، بهار ۱۳۸۴، صص ۱۲۰-۱۱۹
وصالی، ساناز، و ترابی، مهنوش. (۱۳۸۹). تحریم بانک‌ها بر اقتصاد و سیستم بانکی. مجله بانک و اقتصاد، ش ۱۱۱، صفحه ۳۹.

آمریکا ۱۸ بانک ایرانی را تحت تحریم‌های جدید قرار داد، (1399) Mehrnews
<https://www.mehrnews.com/news/5043599/>